

Komitean kokous

Aika

8.6.2020 klo 9:00–12:00

Kokous pidetään Teams-yhteyksillä

Osallistujat

Pasi Moisio, puheenjohtaja (x)

Kirsi Varhila, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (x)

Heli Backman, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (4.6.2020 alkaen) (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (4.6.2020 alkaen) (x)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (-)

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Riikka Purra, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Juhana Vartiainen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Elina Lepomäki, Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Anu Vehviläinen, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Paavo Arhinmäki, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Hannu Ijäs, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ulla Härmäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (x)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (-)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Jaakko Kiander, Eläketurvakeskus (x)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (x)

Jorma Palola, KT Kuntatyönantajat (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (x)

Saana Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Katarina Murto, STTK ry (x)

Pekka Piispanen, Akava ry (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Eero Löytömäki, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Markus Kanerva, valtioneuvoston kanslia (x)

Krista Ruuskanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Viestintä:

Tuulia Nieminen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asialista

klo 8:50

Teams-yhteyksien testaus

klo 9:00

Kokous

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Pasi Moisio avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Lyhyet esittäytymiset

Osallistujat esittäytyivät.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen mukaisena.

4. Uudistetun komitealaitoksen luominen (Liite 2)

Puheenjohtaja esitteli uudistetun komitealaitoksen luomista, komiteatyön periaatteita ja työn käynnistymistä koskevia suunnitelmia. Liitteessä on kuvattu komitean työskentelyn periaatteita ja käytäntöjä.

5. Komitean viestintä

Sosiaaliturvauudistuksen vastuuviestijä Tuulia Nieminen esitteli komitean viestinnän periaatteita ja viestintää koskevia suunnitelmia. Toivomuksena on, että sosiaaliturvakomitean ja sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä ei käytettäisi lyhennettä ”sotu”. Tuotiin esiin, että kyseisen lyhenteen vakiintumista käyttöön ei voida välttää, ellei pikaisesti keksitä toista lyhennettä. Ehdotettiin ”sosturvaa”.

6. Komitean avoin ja yhteinen tietopohja

Tutkimus- ja arviointijaoston puheenjohtaja Essi Rentola kertoi komitean tietopohjan suunnittelusta ja rakenteesta ja esitteli tiiviin yleiskuvauksen Suomen nykyisestä sosiaaliturvajärjestelmästä.

7. KESKUSTELU I

Käytiin keskustelua komiteatyön tavoitteista, periaatteista ja tietopohjasta.

Tietopohjan ja yleiskuvauksen osalta nostettiin esiin lasten asema sekä kansainväliset vertailut sosiaaliturvan menoista ja maksuista. Tuotiin esiin, että sosiaaliturvan kannalta olennaisia palveluja ovat myös työllisyyspalvelut.

Tuotiin esiin, että TOIMI-hankkeen työn tuloksia tulee hyödyntää komiteatyössä.

Pyydettiin tarkennusta siihen, mitä tarkoittaa pysyvien asiantuntijoiden rooli tukea komiteaa riittävän yhteisymmärryksen muodostumisessa.

Puheenjohtaja totesi, että pysyvillä asiantuntijoilla ja virkamiehillä on tärkeä rooli tuottaa tietoa, tuoda laajasti eri näkökulmia keskusteluun ja hakea vaihtoehtoja parlamentaaristen jäsenten päätöksenteon tueksi. Tämä mahdollistaa myös komitean yli vaalikausien ulottuvan työskentelyn. Pysyvillä asiantuntijoilla on tärkeä rooli myös komitean ja jaostojen työn koordinaatiossa. Puheenjohtaja totesi edelleen, että tässä on noudatettu komitean asettamispäätöstä komitean jäsenistä ja pysyvistä asiantuntijoista. Tästä on hyvä käydä keskustelua.

Ehdotettiin lyhyitä yhteiskokouksia komitean ja jaostojen kesken koskien työn etenemistä noin kolmen kuukauden välein.

Asettamispäätöksen mukaan komitea valmistelee ensivaiheessa myös ehdotuksia, joihin nykyinen hallitus ehtii reagoida. Toivottiin, että siltä osin kuin on mahdollista, edettäisiin pienemmissä ja nopeammin toteutettavissa uudistuksissa jo tällä vaalikaudella.

Tuotiin esiin, että komiteatyön ja hallituskauden hankkeiden yhteensovittamista on pohdittava, esimerkkinä työllisyystavoitteet ja toimeentulotukilain uudistaminen. Ajankohtainen tieto näistä hankkeista on oltava komitean saatavilla. Komitean pysyvä asiantuntija Eveliina Pöyhönen on toimeentulotukilain uudistamista valmistelevan työryhmän puheenjohtaja ja välittää tietoa työn etenemisestä komitealle. Komitean työtä on asemoitava myös koronakriisin hoitoa ja jälkihoitoa koskevaan kokonaisuuteen, joka ulottunee myös seuraavalle vaalikaudelle. Tuotiin esiin, että tässä yhteydessä olisi hyvä pohtia myös rakenteellisia uudistuksia.

Todettiin, että komitean ja jaostojen kokouksissa käsitelty materiaali lisätään julkiseen tietopohjaan. Materiaalista tulee käydä selvästi ilmi se, että kyse ei ole komitean tai jaoston hyväksymistä kannoista tai näkökulmista. Toisin sanoen, materiaali on kehystettävä oikein. Tuotiin esiin, että sosiaaliturvan uudistamisen sisäänrakennettuna jännitteenä on tasapainon hakeminen toimeentulon turvaamisen sekä julkisen rahoituksen riittävyyden ja työnteon kannustimien välillä. Tämä on haasteena myös uudistuksen viestinnälle. Todettiin, että luottamuksen rakentuminen ja sisäiset keskustelut ja pohdinnat vaativat tilaa ja aikaa. Myös mielipiteen ja näkemyksen vaihtamisen tulee olla mahdollista.

Komiteatyön periaatteita koskeva liite 2 hyväksyttiin perustaksi koskien komitean ja jaostojen työn periaatteita, käytäntöjä ja työtapoja.

TAUKO

8. Sosiaaliturvan ongelmat: Ennakkotehtävien koosteet (Liitteet 3 ja 4)

Komitean 3. varapuheenjohtaja Liisa Siika-aho esitteli komitean jäsenten ja pysyvien asiantuntijoiden lähettämiä näkemyksiä Suomen nykyisen sosiaaliturvan ongelmista. Liitteissä esitetyt koosteet eivät edusta komitean yhteisiä näkökulmia, näkemyksiä tai kantoja. Koosteista hahmottuvina neljänä kokonaisuutena ovat

- **sosiaaliturvan monimutkaisuus**
- **ansiotyön ja sosiaaliturvan yhdistäminen**
- **vähimmäisturva, perusturva ja asuminen**
- **palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen.**

9. KESKUSTELU II

Käytiin keskustelua ongelmakokonaisuuksien määrittelystä.

Keskustelussa tuotiin esiin, että kaikki etuuksien saajat eivät ole (raskaiden) sosiaali- ja terveyspalvelujen tai työllisyyspalvelujen tarpeessa. Kyse on palvelujen kohdentamisesta. Osa tarvittavista, mutta toistaiseksi riittämättömistä palveluista on raskaita, moniammatillisia palveluja ja osa

taas kevyitä, ennaltaehkäiseviä palveluja. Kaikki ongelmat pienituloisuudessa tai tulottomuudessa eivät ole ratkaistavissa palveluilla. Palvelut ja etuudet ovat organisoituneet hallinnollisesti eri tavoin ja eriytyneesti, jolloin palvelujen ja etuuksien yhtäaikainen uudistaminen ei ole onnistunut. Sosiaaliturvan toimeenpanossa sekä palvelujen että etuuksien osalta yksi keskeinen kysymys on tiedonkulku vs. tietosuoja. Tieto voi esimerkiksi kulkea yhteen suuntaan, mutta ei palaa toiseen suuntaan, mikä vaikeuttaa etuuksien ja palvelujen yhdistämistä.

Tuotiin esiin, että sosiaaliturvan keskeisenä tarkoituksena on, että jokainen Suomessa asuva voi toimia yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä.

Tuotiin esiin, että yksi nopeammin ratkaistava ongelma voisi olla työkyvyttömiä/sairaiden henkilöiden oleminen työttömyysturvalla silloin, kun heillä ei ole oikeutta työkyvyttömyysetuuteen. On myös työkyvyttömiä henkilöitä, joilla ei ole oikeutta myöskään työttömyysturvaan. Palvelutarpeen arviointia ei useinkaan ole tehty, joten henkilöt eivät välttämättä ole myöskään saaneet kohdennettuja esim. kuntoutuksellisia palveluja.

Tuotiin esiin, että sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuuteen voidaan vastata myös tekemällä järjestelmän kuvaus ihmisille selkeämmäksi esim. digitalisaation keinoin. Toisaalta tämä voi johtaa siihen, että ihmiset eivät kykene hahmottamaan päätöksenteon perusteita, jotta ihmiset osaisivat hakea päätöksiin muutosta (oikeusturva, hyvä hallinto).

Tuotiin esiin, että monimutkaisuus-teeman alla voitaisiin edetä konkreettisiin parannuksiin nopeammin joidenkin osioiden osalta. Toisaalta ratkaisujen löytäminen voi myös olla haasteellista.

Todettiin, että ensimmäisinä kokonaisuuksina aletaan tarkastella sosiaaliturvan monimutkaisuutta sekä nk. tosiasiallisesti työkyvyttömiä työttömien asemaa.

10. Syksyn kokoukset ja seminaarit

Komitean syyskauden kokoukset: maanantai 28.9.2020, maanantai 2.11.2020 ja maanantai 23.11.2020. Lisäksi järjestetään avoimia yleisöseminaareja sosiaaliturvauudistuksen teemoista.

11. Varajäsenten osallistuminen (Liite 5)

Puheenjohtajiston ehdotuksen mukaan komitean varajäsen osallistuisi kokoukseen vain varsinaisen jäsenen ollessa estyneenä. Käytiin keskustelua ehdotuksesta. Hyväksyttiin puheenjohtajiston esitys liitteen mukaisena.

Varajäsenille lähetetään tiedoksi kokouskutsut ja heillä on pääsy Tiimeri-työtilaan, jossa kokousmateriaali on saatavilla.

12. Tiimeri-työtilat

Kokousmateriaalit jaetaan jatkossa Tiimeri-työtiloissa. Komitean ja jaostojen Tiimeri-työtilat ovat avoimia kaikille komitean ja jaostojen työhön nimetyille henkilöille. Puheenjohtajiston ja sihteeristön Tiimeri-työtila on virkатыönä tehtävää valmistelua varten ja siksi vain puheenjohtajiston ja sihteeristön käytössä.

13. Muut asiat

Ei muita asioita.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen sekä toivotti osallistujille hyvää kesää.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Komiteatyön periaatteet

Liite 3 Kooste: Komitean jäsenten näkemyksiä sosiaaliturvan ongelmista

Liite 4 Kooste: Komitean jäsenten ja pysyvien asiantuntijoiden näkemyksiä sosiaaliturvan ongelmista

Liite 5 Puheenjohtajiston esitys varajäsenten osallistumisesta

Liite 6 Diaesitys